

Upotreba lutke u poučavanju engleskog jezika kod djece predškolske dobi

Potiha, Blaženka

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:773068>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-19**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI
STUDIJ**

**BLA ŽENKA POTIHA
ZAVRŠNI RAD**

**UPOTREBA LUTKE U POUČAVANJU
ENGLESKOG JEZIKA KOD DJECE
PREDŠKOLSKE DOBI**

Zagreb, rujan 2020.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Zagreb**

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Blaženka Potiha

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Upotreba lutke u poučavanju engleskog jezika kod djece predškolske dobi

MENTOR: IVA GRUIĆ, DOC. DR. SC.

Zagreb, rujan 2020.

Sadržaj

Sažetak	4
1. Uvod.....	6
2. Lutka	7
3. Vrste lutaka	9
3.1. Ginjol.....	9
3.2. Zijevalica	9
3.3. Lutke sjene	10
3.4. Javajka	11
3.5. Marioneta.....	11
3.6. Ostale vrste lutaka	12
4. Engleski jezik kao drugi jezik	14
5. Lutka kao nastavno sredstvo	16
6. Prikaz aktivnosti s lutkom u dječjem vrtiću	18
6.1. Izrada lutke	18
6.2. Opis i izvedba sata u vrtiću	21
6.3. Evaluacija sata	24
7. Zaključak.....	26
LITERATURA.....	27
Prilozi	28
Prilog 1. The Very Hungry Caterpillar, by Eric Carle	28
Prilog 2. The Very Hungry Caterpillar, prevedeno na hrvatski jezik.....	29
Izjava o samostalnoj izradi rada	30

Sažetak

Nacionalnim okvirnim kurikulumom (2010.) određeni su ciljevi nastave engleskog jezika u vrtićkoj dobi, a to su: poticanje početnog učenja engleskog jezika, ljubav prema engleskom jeziku i njegovoj aktivnoj primjeni u svakodnevnim spontanima igrama i aktivnostima te upoznavanje elemenata kulture engleskog govornog područja.

Lutka se u predškolskom obrazovanju najčešće koristi u dramatizaciji tekstova i igrokaza. Nerijetko, odgojitelji lutku koriste i kao posebnog gosta ili prijatelja koji djecu vrtićke dobi poučava svakodnevnim aktivnostima kao što je pranje zubi, osnovnim socijalnim vještinama kao što je pozdravljanje i mnogim drugim odgojnim aspektima.

U ovom radu prikazana je temeljna podjela lutaka na ginjol lutke, lutke zijevalice, lutke sjena, javajke i marionete. Opisana je upotreba svih navedenih vrsta lutaka, a posebna pažnja dana je lutki zijevalici. U radu je opisan način izrade lutke gusjenice i leptira za potrebe nastavnog sata na engleskom jeziku "The Very Hungry Caterpillar". Cilj sata bio je usvojiti nove riječi hrane i razvojnog ciklusa leptira na engleskom jeziku.

Cilj ovoga rada je prikazati upotrebu lutke u nastavnom procesu učenja stranog jezika uključujući i evaluaciju djece vrtićke dobi koja su sudjelovala u aktivnosti.

KLJUČNE RIJEČI: lutka, zijevalica, engleski jezik

Summary

Teaching and learning aims of English language in early years are set in the national curriculum, those include developing English vocabulary, encouraging its active use in everyday activities and games, instigating love towards the language and its culture.

In early years, puppets are usually used when reading with expressions and in plays. It is very likely that the adults use puppets as special guests or friends in the classroom. The role of the puppet is to familiarise children with everyday rituals and activities such as brushing their teeth, social skills such as greetings and other educational aspects.

In this thesis puppets are divided into Gino puppets, hand puppets, shadow puppets, Jataka puppets and marionettes. The use of all the mentioned puppets is described with main stress on the use of hand puppets. Further more, the process of making hand puppet is described which was then used in class to teach “The Very Hungry Caterpillar”.

The aim of teaching English language in early years is to develop positive attitudes towards learning the language and its use in everyday activities as well as learning about English culture.

Also, another aim of this thesis is to show how a hand puppet can be used in teaching foreign language and to show nursery children's attitudes towards it.

KEYWORDS: puppet, hand puppet, English

1. Uvod

Brojne su vrijednosti primjene lutke u nastavi - od socijalizacije, stvaranja pozitivne slike o sebi i drugima, usvajanja moralnih vrijednosti - do ispunjavanja obrazovnih ciljeva u pozitivnoj atmosferi. Uz elemente igre, lutka ispunjava nastavne ciljeve podržavajući cjelokupni razvoj učenika, a jedini je uvjet primjene lutke odgojiteljevo znanje i želja za njezinom primjenom. (Tomasović, 2016.)

U Nacionalnom okvirnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2016.) istaknuto je kako se različite kognitivno-simboličke ekspresije djeteta shvaćaju kao alatka za bolje razumijevanje djeteta i integralni dio cjeline odgojno-obrazovnoga procesa u vrtiću.

Djeca rane i predškolske dobi najradije biraju lutku za igranje. Također, vjeruje se da igranje s lutkom izravno potiče dijete na govor. Introvertna i plašljiva djeca lakše se oslobađaju i upuštaju u aktivan govor s lutkama pa se iz tog razloga lutka smatra idealnim nastavnim sredstvom za razvoj govora u redovitoj nastavi i izvannastavnim aktivnostima (Delaš i Vukonić-Žunič, 2006.).

Kao i druga nastavna sredstva i pomagala, tako i lutka ne smije prevladavati u nastavi te s njom ne treba pretjerivati. Poznato je da sve može postati lutka: vlastiti prsti, stopala, cipele te svi predmeti kojima smo okruženi. Lutku treba oživjeti i na taj način nastavnik lutkar može probuditi, potaknuti i razviti učeničku maštu (Coffou, 2004.)

Ukoliko se lutke ispravno koriste u obrazovanju one postaju zanimljivo i raznovrsno nastavno sredstvo, često za učenike privlačnije od uobičajenijih metoda koje nemaju veze s učeničkim iskustvima ili interesima (Majaron i Kroflin, 2004.).

U ovom radu prikazana je osnovna podjela lutaka i način njihova korištenja. Nadalje, predstavljen je izborni predmet Engleski jezik kao strani jezik u vrtićkoj i ranoj školskoj dobi te cilj i ishodi učenja istoga. Prikazan je proces izrade lutke ginjol, u ovom slučaju izrada gusjenice, za potrebe upotrebe na nastavnom satu s djecom vrtićke dobi. Opisana je provedba toga sata. Konačno, osvrnuo se na cjelokupnu izvedbu sata i dojmove djece vrtićke dobi o upotrebi lutke u nastavi.

2. Lutka

Lutka je vrlo uspješno i zahvalno sredstvo za rad s djecom. U rukama odgojitelja ima bezgraničnu moć. Iako je dijete svjesno tko upravlja lutkom, ono što lutka kaže i napravi za dijete ima veliki značaj. Lutka pokreće dječje emocije i stimulira osjetila, stoga sadržaj koji prenosimo djeci mora biti pažljivo odabran (Kraljević, 2003.). Lutka označava bilo koju figuru koja je namijenjena dječjoj igri: lutku igračku, modnu lutku, porculansku lutku, scensku lutku...Lutku pokreće glumac, učitelj, odgojitelj ili pak roditelj upravljajući mehanizmom lutke (štap, žice) te je na taj način oživljava dajući joj smisao. Lutka se mijenjala i prilagođavala stoljećima. Nekad je bila više ukrašena i kićena dok je u današnje vrijeme poprimila moderniji oblik, odnosno izgledom se prilagođavala kako bi postala što zanimljivija i prepoznatljivija djeci. Pri igri dijete oživljava lutku na sebi svojstven i osebujan način. Osim korištenja lutaka u igri, dijete razvija i usvaja širu primjenu lutaka kao što je upotreba lutaka u kazalištu i lutkarskim animiranim filmovima. Prijelaz iz svijeta igračkaka, odnosno igre, najbolje će ostvariti glumac koji će svojom animacijom oživjeti lutku i na taj način djeci dočarati ljepotu lutkarstva i scenske kulture (Delaš i Vuković-Žunić, 2006.). Unatoč raznolikostima koje susrećemo kod lutaka, možemo ih podijeliti prema načinu pokretanja (rukom, štapom ili koncima), odnosno dijelimo ih na ručne lutke (ginjol i zijevalica), lutke na štapu (javajke, lutke za kazalište sjena i velike lutke) te lutke na koncima (marionete). Možemo ih podijeliti prema poziciji s koje se animiraju - odozdo i odozgo (Kraljević, 2003.).

Lutka je sve češće korištena u obrazovnom procesu. Sve više autora se trudi pomoći odgojiteljima i učiteljima dajući im smjernice pri korištenju lutke izvan lutkarskog kazališta. Autori naglašavaju utjecaj koji lutka ima na razvoj djetetove osobnosti, kako na estetski tako i na emocionalni i etički, te na razvoj kreativnog mišljenja (Kroflin i Majaron, 2004.). Odgojitelji i učitelji koji se često služe lutkom u radu s djecom ističu njenu vrijednost pri postizanju različitih odgojno-obrazovnih ciljeva, osobito u području govora i jezičnog stvaralaštva. Mogućnosti lutke u poticanju govora, osobito kod povučene djece, proizlaze iz toga što je komunikacija s lutkom posredna komunikacija. Samim time kod povučene djece smanjuje se stres pri razgovoru s drugom djecom ili odgojiteljem. Lutka može pogriješiti, kako u odgojiteljevim rukama, tako i u dječjim, no to je njena pogreška, ne djetetova. Potencijal koji lutka

ima kao medij čini je prikladnim didaktičkim sredstvom u ostvarivanju ciljeva i zadaća pri učenju kako materinjeg, tako i stranih jezika (Pavlinović i Nemeth-Jajić, 2010.).

3. Vrste lutaka

3.1. Ginjol

Ginjol je jedna od najpoznatijih ručnih lutaka koja se na ruku stavlja kao rukavica i animira se pomicanjem prstiju, šake i podlaktice. Osjećamo je kao nastavak naše ruke, dijelom nas samih i njena animacija ovisi o našim pokretima, ponekad minimalnim, ali za oživljavanje lutke vrlo važnim. Kod djece je ova lutka odlično prihvaćena jer je prilikom animacije mogu u potpunosti kontrolirati i samim time se uživjeti u igru s lutkom. Najčešće kažiprstom se pokreće glava dok palac i mali prst pokreću lutkine ruke. Ručnu lutku najčešće odabiremo kada njen lik puno priča ili kada želimo koristiti njene ruke tako da u njima držimo rekvizit. Koristi se kada priča ima puno likova koji se izmjenjuju, a malo je animatora, te kada želimo izvoditi predstavu u bilo kojem prostoru. Upravo iz tog razloga ova lutka je najzastupljenija u vrtićima, školama i obiteljskim domovima (Županić-Benić, 2009.).

Ginjol lutka je jedna od najjednostavnijih lutaka za izradu. Sastoji se od tri osnovna dijela, no glava i ruke su najizražajnije te su u odnosu na tijelo uvećani kako bi bili vidljivi. Karakter lika vrlo je izražen na licu (veliki nos, istaknute oči, usta) kako bi bio prepoznatljiv. Ruke su napravljene kao mali rukavi haljine na koju su pričvršćeni uvećani dlanovi. Kostim treba biti što jednostavniji i neizražajan kako bi što istaknutije bile ruke i glava (Županić-Benić, 2009.).

Slika 1. Ginjol lutke, Izvor: http://www.astrejaplus.hr/upload_data/site_photos/bijela-prica.jpg

3.2. Zijevalica

Zijevalica je, poput ginjola, vrsta ručne lutke koja se pokreće navlačenjem na ruku. Razlika između ginjola i zijevalice je u pokretima prstiju koji kod lutke zijevalice otvaraju i zatvaraju lutkina usta. Upotrebljava se kada je kod lutkinog lika najizražajni

govor ili kad se želi prenijeti važna poruka. Lutkom zijevalicom prikazujemo kako ljudske tako i životinjske likove, kao i izmišljena bića. U praksi se češće upotrebljava pri izradi životinja ili izmišljenih bića. Životinje imaju izraženu njušku i uvijek komuniciraju ustima pa tako preko njih pokazuju sve svoje emocije jer nemaju ruke kako bi ih izrazili. Djeca vole životinje i njihov svijet mašte stvoren je od izmišljenih bića i upravo zato su zijevalice idealne lutke za njih. Lutke zijevalice postoje od onih najjednostavnijih, napravljenih od čarapa s gumbima umjesto očiju, do onih najsloženijih, namijenjenih za televizijsku i filmsku produkciju, kao lutke Jima Hensona, takozvani muppeti (Županić-Benić, 2009.).

Slika 2. Lutka zijevalica, Izvor: <https://brickzine.hr/skare-i-ruke-u-akciji-izradite-sami-lutke-zijevalice/>

3.3. Lutke sjene

Lutke sjene se razlikuju od ostalih vrsta lutaka po tome što nisu vidljive kao objekt već samo kao sjena, odnosno iluzija koju stvara svjetlost. Lutka za kazalište sjena ne oponaša živo biće ili predmet, ona je samo njihova sjena. Ova vrsta lutke je objekt koji se nalazi između izvora svjetlosti i platna. Svoj život započinje u rukama animatora i na taj način djeca, odnosno gledatelji uživaju u čarobnoj igri sjena. Lutke sjene mogu biti načinjene od kože, drveta, kartona ili papirusa i obično su dvodimenzionalne, odnosno plošne. Dio su više elemenata koji djeluju zajedno; kombinacijom svjetla i platna projiciraju se sjene. U jednostavnijoj inačici lako se mogu izrađivati s djecom te im time pružaju mogućnost istraživanja odnosa svjetlosti i sjene kroz igru. Najjednostavniji oblik tog lutkarskog izraza jest igra sjena naših ruku na zidu (Županić-Benić, 2009.).

Slika 3. Lutke sjene, Izvor: <http://www.kreativa-centar.hr/wp-content/uploads/2014/08/shadow-theatre.jpg>

3.4. Javajka

Javajka je vrsta štapne lutke koja je dobila ime po otoku Javi s kojega potječe. Javajka ima trodimenzionalnu oblu glavu, gornji dio tijela i ruke. Donji dio tijela čini suknja od struka prema dolje što je isto kod ženskih i muških likova. Štap izlazi iz glave, prolazi kroz vrat i tijelo, a haljina skriva ruku animatora. Ruke se pokreću žicama. Klasična javajka pokreće se odozdo. Glumac, odnosno animator, stoji iza paravana i jednom rukom drži štap i pokreće glavu, drugom rukom drži žice i njima pokreće ruke. Postoje i druge varijante ove lutke, odnosno lutke javajke koje su vođene ispred lutkara na pozornici koja je povišena, njihova visina seže do lutkarovog trupa i pokreću se pomoću štapa, odnosno vodilice koja je pričvršćena na vrat lutke (Županić-Benić, 2009.).

Slika 4. Lutka javajka, Izvor: http://javajka.cz/666/img_1220/

3.5. Marioneta

Marionete su vrste lutaka koje su zbog svoje složenosti i posebnosti pri izradi jedne od najzahtjevnijih, samim time i pri animaciji. Ove lutke karakterizira pokretanje pomoću konaca i upravo zbog toga su dobile naziv lutke na koncima. Marioneta se sastoji od

pokretnih udova, niti konaca i kontrolnog mehanizma koji je najčešće križnog oblika. Niti konaca pričvršćene su na kontrolni mehanizam lutke koji se nalazi u rukama lutkara. Marioneta se pokreće blagim pomicanjem konaca i na taj način se pomiču određeni dijelovi lutke te na taj način ona može hodati, mahati rukama, klimati glavom, saginjati se, padati, skakati,... Upravo je sve navedeno čini najsličnijom čovjeku. Porijeklo ove lutke se vezuje za Daleki istok i vjeruje se kako je od tamo došla u Europu gdje su u ranijoj povijesti najčešće bile korištene na dvorovima i u vjersku svrhu pri prikazu različitih biblijskih tema. Ova vrsta lutke se najviše veže za Češku jer je upravo u toj zemlji najprisutnija te su marionetska kazališta zaštitni znak Praga (Županić-Benić, 2009.).

Slika 5. Lutka marioneta, Izvor: <https://www.profil-klett.hr/lutka-prijatelj-i-suradnik-u-ucenju>

3.6. Ostale vrste lutaka

Osim do sada opisanih lutaka koje su opisane prema načinu pokretanja, postoje lutke koje odstupaju od takvog koncepta kao na primjer bunraku-lutke. Njihova je posebnost u vrlo jedinstvenom mehanizmu koji je precizan te se čini da se naizgled lutka pokreće sama. Te lutke mogu otvarati i zatvarati kapke, pomicati oči lijevo-desno, gore-dolje, pomicati obrve i zatvarati i otvarati usta. Gigantske lutke samim svojim nazivom pokazuju da se izdvajaju po svojoj veličini. Može ih pokretati jedan čovjek ili više ljudi. Najčešće se koriste za ulice i ulične performanse, karnevalske povorke i slično (Županić-Benić, 2009.).

Bauhaus, jedan od umjetničkih pravaca koji se pojavio u svim umjetničkim granama pa tako i u lutkarstvu, donosi nam sasvim novu dimenziju lutkarstva. Lutkar postaje lutka, odnosno čovjek dolazi u službu predmeta i ostaje zarobljen u kostimu koji mu

vrlo ograničava pokrete (Županić-Benić, 2009.).

Crno kazalište, poput kazališta sjena, vrlo je zanimljiva i impresivna tehnika za gledatelje te može uistinu razigrati maštu. To je jedinstven oblik upotrebe svjetla, odnosno to je svojevrsna igra svjetla i osvijetljeni su samo predmeti i lutke koje se nađu unutar svjetlosnog snopa. Lutkari animatori su obučeni u crno i glave su im prekrivene dok lutke pokreću dugačkim štapovima. Ovom vrstom lutkarstva želi se stvoriti potpuna iluzija u predstavi. Lutke i predmeti za takvu predstavu izrađuju se od materijala koji su fluorescentni ili se mogu tako obojiti. U ovom kazalištu lutka može postati sve - od najjednostavnijih bijelih rukavica do različitih objekata (Županić-Benić, 2009.).

4. Engleski jezik kao drugi jezik

Sve izraženija potreba za znanjem stranih jezika postavlja buđenje interesa za učenjem stranog jezika već u ranoj dobi. Stručnjaci smatraju kako djeca vrtićkog uzrasta posjeduju iznimnu sposobnost za učenje jezika i sposobni su naučiti onoliko jezika koliko im je omogućeno sustavno i pravilno čuti. Lingvistički stručnjaci smatraju kako je najbolje započeti s učenjem engleskog jezika u predškolskoj dobi, obzirom da je za tu dob karakteristična sposobnost oponašanja izvornog izgovora (Silić, 2007.).

Od izrazitog je značaja postupno stvoriti i razviti okruženje i ozračje u dječjem vrtiću koje će na prirodan način poticati djecu na komunikaciju na engleskom jeziku. Poželjno je i prijeko potrebno djeci omogućiti što više situacija u kojima će slušati komunikaciju na engleskom jeziku te situacija u kojima se od njih očekuje uspostavljanje komunikacije na engleskom jeziku. U početku takve komunikacijske situacije trebaju biti jednostavne i u vezi s njihovim svakodnevnim životnim aktivnostima kao na primjer pozdravljanje, traženje hrane, igračaka, različite zamolbe i slično. Sve navedeno se treba odvijati na što prirodniji način. Takav pristup rezultira postupnim prihvaćanjem i uspostavljanjem prirodne komunikacije na engleskom jeziku (Silić, 2007.).

Poznavanje stranog jezika jedna je od osam ključnih kompetencija koje treba razvijati kod djece i mladih, a predškolsko doba je vrijeme kada dijete brzo i lako uči jezik (Gopnik i sur., 2003.).

Komuniciranje na stranim jezicima u velikoj mjeri ima istu dimenziju vještina komuniciranja na materinskom jeziku. Komunikacija se temelji na sposobnostima razumijevanja, izražavanja i tumačenja misli, osjećaja i činjenica u usmenom i pismenom obliku kao što je slušanje, govorenje, čitanje i pisanje. Takav oblik komunikacije odvija se u odgovarajućem nizu poznatih društvenih sadržaja kao što je na primjer posao, dom, slobodno vrijeme, obrazovanje i izobrazba. Ti razgovori moraju biti u skladu sa željama i potrebama pojedinca (Gopnik i sur. 2003.).

Komuniciranje na stranom jeziku zahtijeva vještine poput posredovanja i međukulturnog razumijevanja. Stupanj uspješnosti usvajanja jezika je različit između pojedinih jezika s obzirom na lingvističko okruženje i nasljeđe pojedinca (Gopnik i sur., 2003.). To znači da će djeca lakše usvojiti jezik i kulturu koja je njima samima

bliža.

Autori navode kako djeca započinju život sa sposobnošću prepoznavanja svih mogućih razlika između glasova svih jezika (Gopnik i sur., 2003.).

Cilj nastave engleskog jezika u vrtićkoj dobi je poticati početno učenje engleskog jezika, ljubav prema engleskom jeziku i njegovoj aktivnoj primjeni u svakodnevnim spontanim igrama i aktivnostima te upoznati elemente kulture engleskog govornog područja (NOK, 2010.).

5. Lutka kao nastavno sredstvo

U učionici lutke postaju pozitivna stvorenja koja djeci daju poticajne i pozitivne odgovore na pitanja. Potiču ih i ohrabruju na poseban način. Djeca vole gledati kako lutka postaje „živa“, znaju da je dio mašte i kako je u mašti sve moguće, a to ih oduševljava. Lutka zadržava pažnju djece na određenoj temi, pomaže im prepoznati njihovo ponašanje u učionici i posljedice tog ponašanja, podiže im samopouzdanje i pomaže im u svim segmentima učenja, osobito u verbalnoj komunikaciji (Slattery, 2008.).

Prema Slatteryju (2008.) lutku možemo koristiti kao pomoćnika u nastavi koji nam pomaže ostvariti što bolju komunikaciju s djecom. Navodi kako će lutka djecu izložiti stranom jeziku, ohrabriti ih u što većem korištenju engleskog jezika pri komunikaciji i ponuditi im vizualnu potporu za značenje određene riječi.

Lutkin glavni zadatak u učionici je ostvariti ugodno učioničko okruženje gdje će se djeca osjećati sretnima i sigurnima. Pri razgovoru s lutkom, odgojitelj ili učitelj svojom bojom glasa pokazuje kako se u tom trenutku osjeća (Slattery, 2008.).

Kako u redovnoj nastavi, tako i u izvannastavnim aktivnostima, potiču se i unaprjeđuju razgovorne igre, usmene dramatizacije, stvaralačko pričanje i prepričavanje, zamišljanje lutaka i scenskih prostora. Različite organizirane situacije pružaju raznolike mogućnosti iniciranja govornih ekspresija učenika s drugim učenicima ili pak s odraslima te vježbanje govora u svakodnevnim situacijama. Lutka se još može koristiti pri ispitivanju jezične razvijenosti, razvijanju i bogaćenju rječnika te u upoznavanju učenika s jednostavnijim oblicima dramskog stvaralaštva (Delaš i Vukonić - Žunić, 2006.).

Majaron i Kroflin (2004.) navode primjer iz osnovne škole gdje je djeci prvog dana školske godine dobrodošlicu poželjela lutka-patuljak. Navode kako je bio nestašan, veseo, znatiželjan, živahan, tužan baš kao i oni. Navedeni patuljak se nastavio družiti s njima svakoga dana u različitim zgodama, često je rješavao probleme na kojima su djeca zapela. Nadalje, isti autori navode kako su djeca stekla veliko povjerenje u lutku te su s njom lakše stupali u kontakt nego s učiteljem, ponekad čak lakše nego i s roditeljima.

Učitelj se na ovaj način lakše približava djeci i na taj način stječe njihovo povjerenje, postaje lutkar, pripovjedač i stvaratelj nečeg čarobnog. Takav učitelj im donosi radost, zadovoljstvo i uzbuđenje u učionici (Majaron i Kroflin, 2004.).

Prema Coffou (2004.) dječje lutkarsko stvaralaštvo je neizmjerljivo važno. Ono razvija spoznaje, djeluje didaktički i pomaže pri dječjem odrastanju i „liječenju“ njegovih negativnih posljedica. Autorica koristi izraz lutkovnost koji je spoj likovnog, glazbenog, dramskog i animatorskog stvaralaštva.

Coffou (2004.) navodi primjere iz školske prakse gdje je upravo lutka bila ta koja je djeci pomogla prevladati razne prepreke. Jedan od takvih primjera je dijete koje muca i daje mu glavnu ulogu u priči „Tvrdoglavu mače“. Dijete je kod kuće imalo za zadaću naučiti tekst koji je uz pomoć lutke u ruci i iza paravana glumio svojoj učiteljici i razrednim prijateljima. Prilikom interpretacije i glume dijete uopće nije mucalo, postalo je dio lutke i identificiralo se s njom što mu je dalo dodatnu dozu samopouzdanja i sigurnosti.

U sljedećem poglavlju opisana je i prikazana jedna takva aktivnost upotrebe lutke s djecom vrtićke dobi u školi stranih jezika. Lutka je u tom primjeru korištena kao posebni prijatelj koji, čitajući priču i pjevajući na engleskom jeziku, uči djecu novom rječniku.

6. Prikaz aktivnosti s lutkom u dječjem vrtiću

Za potrebe izvođenja nastave engleskog jezika s učenicima predškolskog uzrasta odabrana je lutka zijevalica. Sat je održan u Dječjem vrtiću *Budućnost* u Vinkovcima. Djeca su polaznici privatne Škole stranih jezika *Linguapax* koja nastavu engleskog jezika izvodi u većini gradskih vrtića u Vinkovcima. Ciljevi toga sata su bili: usvojiti rječnik hrane, razumjeti priču „The Very Hungry Caterpillar“ na engleskom jeziku (Prilog 1) te primijeniti naučene pojmove u impliciranom, tj. vođenom govoru i drugim situacijama koje bi mogle zahtijevati primjenu naučenoga kao na primjer korištenje vokabulara u aplikacijskim igrama dostupnim na raznim uređajima kao što su laptopi, mobiteli i tableti.

U predškolskom uzrastu nastavni sat engleskog jezika traje 35 minuta, dva puta tjedno, što je sasvim dovoljno za vođene aktivnosti i usvajanje predviđenih sadržaja. Pristupni tečajevi engleskog jezika ili integrirani programi ranog učenja engleskog jezika u vrtiću raspoređeni su tijekom cijele školske godine. Najčešće počinju u listopadu i traju do kraja lipnja kako bi se zadržao kontinuitet učenja.

Nastavni sat je počeo uvodnom aktivnosti koja je gotovo uvijek vezana za tematiku koja se obrađuje taj sat. Nakon uvodne aktivnosti slijedio je igrokaz s lutkom te završna aktivnost koja je za cilj imala, pored ponavljanja naučenih riječi, razvoj fine motorike pri korištenju određenih likovnih tehnika.

6.1. Izrada lutke

Prema Varlu (2001.) lutku zijevalicu dobivamo već onda kada na ruku obučemo običnu rukavicu s jednim prstom, palcem. Ruku stavimo u položaj tako da su 4 prsta gore, a palac dolje i samim time smo dobili lutkinu glavu koju pomoću detalja pretvaramo u različite likove. Županić-Benić (2009.) navodi kako lutke mogu biti napravljene od čarape s našivenim gumbima kao očima.

Ova lutka se sastoji od glave koja može biti napravljena na više načina. Glavni dio ove lutke su gibljiva usta (od kartona ili šperploče) na koja dalje gradimo lice, čelo, tjeme i zatiljak. Pokrećemo je u čeljusnom dijelu te se s otvaranjem usta pomiče cijela glava što ovu lutku čini zabavnom i smiješnom (Varl, 2001.). Usta su napravljena tako da se

mogu otvarati i zatvarati i samim time dobivamo dojam kako lutka može pričati. S takvim pomičnim ustima postižemo da lutka može nešto gristi, progutati, žvakati, a može i isplaziti jezik. Oči također mogu biti pomične te na taj način lutka može gledati lijevo-desno, gore-dolje, zatvarati kapke ili pomoću opruga joj mogu izletjeti van. Najveći fokus je upravo na glavi i stoga je glava najvažniji dio ove lutke (Županić-Benić, 2009.).

Lutka zijevalica najčešće ima trodimenzionalno tijelo, s rukama i nogama. Ono je u drugom planu upravo zbog fokusa na glavu i usta, osobito u radu s djecom. Jednostavnu zijevalicu čini glava i ruka prekrivena do lakta (Županić-Benić, 2009.).

Tijelo se najjednostavnije kroji tako da se dva dijela zalijepi po debljini bočnog ruba. Na prednjem dijelu izrezana su dva jajolika otvora u koji dolaze rukavi i dlanovi ruke. Dlanovi mogu biti veliki kako bi se mogle pokretati ruke. Ukoliko pravimo životinju, na trup se dodaje još i rep koji može biti prišiven ili pričvršćen žicom (Varl, 2001.).

Tijelo zijevalice može biti izrađeno kao samostojeće i također imati i ruke i noge koje se miču. Ruke mogu biti pomične u zglobovima dok se nogama oponaša hod. Glumac lutkar svojom rukom otvara i zatvara usta lutke i te pokrete publika doživljava kao lutkin govor. Zijevalica treba pristajati na ruku tako da pregib između gornje i donje čeljusti pristaje u utor između palca i kažiprsta animatorove ruke (Županić-Benić, 2009.).

Lutka zijevalica unaprijed je ručno izrađena za potrebe planiranog sata i teme koja je navedena. Lutku sam samostalno izradila od prirodnih materijala. Kako je lutka vezana za temu sata, izrađena je lutka gusjenice (Slika 6) s kukuljicom koja se presvlači u leptira. Slika 7 prikazuje lutku gusjenice koja se pretvara u kukuljicu, odnosno proces pretvorbe u kukuljicu. Kukuljica je napravljena od rastezljivog materijala i našivena na tijelo gusjenice. Rastezljivi materijal prevlači se preko gusjenice.

Nakon dva tjedna leptir izlazi iz kukuljice. Lutka je napravljena tako da se može koristiti u prvom dijelu priče kao gusjenica. Na ruci se preko gusjenice, od lakta prema prstima, prevlači kukuljica koja je dio lutke. Nakon toga se leptir izvlači iz kukuljice, od prstiju prema laktu (Slika 8).

Slika 6. Lutka gusjenice

Slika 7. Pretvorba u kukuljicu

Slika 8. Pretvorba u leptira

Za tijelo lutke korištene su dvije velike vunene čarape koje su spojene pri vrhovima. Oči su izrađene od crnog i bijelog kartona. Bijeli karton korišten je za bjeloočnice oka, a crni karton za zjenice. Oči su nalijepljene na lutku. Za unutrašnjost usta gusjenice korišten je crveni filc materijal (Slika 9). Materijal je trebalo odrezati u oblik ovala i ušiti. Prvo je ušiven gornji dio usana, zatim sredina i konačno donji dio usana.

Slika 9. Usta gusjenice

Za krila leptira korišten je crveni filc materijal. Materijal je najprije trebalo izrezati u obliku leptirovih krila (Slika 10). Krila su ručno ušivena na čarapu koja predstavlja tijelo leptira. Konačno, ušivene su raznobojne vunene kuglice (Slika 11).

Slika 10. Izrezivanje oblika krila

Slika 11. Raznobojne vunene kuglice

Nožice i ticala leptira izrađene su od crnih čistača lule. Čistači lule su ravnomjerno rezani i spajani u parove. Parovi su predstavljali par ticala i četiri para nožica. Svi parovi su ručno ušiveni na čarapu (Slika 12).

Slika 12. Ušivanje nožica i ticala

6.2. Opis i izvedba sata u vrtiću

Cilj sata je bio naučiti nove riječi: „caterpillar“, „butterfly“, „cocoon“ te ponoviti pojmove vezane za hranu.

U uvodnom dijelu sata ponovljeni su pojmovi hrane koju su djeca do tada naučila: „apple“, „pear“, „plum“, „orange“, „strawberry“.

Za ponavljanje tih riječi korištene su sliko-kartice koje su bile raširene po zidovima učionice. Na izgovor određene riječi, odnosno pojma koji se nalazi na kartici, djeca su trebala dotaknuti tu karticu i izgovoriti što su dotaknula. Sljedeća uvodna aktivnost je bila skrivena slika koja je bila prekrivena papirićima u različitim bojama i brojevima od jedan do deset. Kako bi otkrili koji se pojam nalazi na slici, trebali su jedan po jedan

izgovoriti broj i boju i ukoliko su točno naveli broj i boju taj dio slike bi se otkrio. Skrivena slika sadržavala je sliku gusjenice što je bio uvod u priču. Nakon ponavljanja riječi, djeca su sjela u krug i predstavljena im je lutka gusjenice. Djeci su postavljena pitanja znaju li što je to lutka, jesu li ikada bili na lutkarskoj predstavi i što su gledali ukoliko su bili. Svi su već bili na nekoj od lutkarskih predstava tako da im lutka nije bila strana. Nakon uvoda i priče o lutkama i predstavama koje su gledali, krenuli smo s pričanjem priče „The Very Hungry Caterpillar“ (Prilog 1, Prilog 2).

Priča počinje prikazom jajašca iz kojega se izleže gusjenica. U tom dijelu priče djeci je predstavljena „The Very Hungry Caterpillar“ (vrlo gladna gusjenica). Lutka gusjenice koristi se u najvećem dijelu priče i samim time postaje glavni lik u našoj priči. Svaki dan u tjednu gusjenica pojede drugo voće: „apple“, „pear“, „plum“, „orange“ i „strawberry“, ali se nikada ne zasiti. Stoga u subotu pojede raznovrsnu hranu dok je konačno ne zaboli stomak. Kao lijek progrizla je jedan zeleni list i od toga se osjećala bolje. Izgradila si je kućicu „cacoon“. U ovom dijelu priče preko lutke gusjenice prevlači se rastezljivi bež materijal. Materijal se prevlači od lakta prema prstima te vjerno prikazuje proces pretvorbe gusjenice u kukuljicu. Vidjevši da je lutka gusjenice „nestala“ i da je pred njima nova lutka kukuljica, djeca su se oduševila i nestrpljivo iščekivala što se će se dalje dogoditi.

U završnom dijelu priče gusjenica se budi, odbacuje kukuljicu i postaje prekrasni leptir. U ovom dijelu priče, od prstiju prema laktu, prevlači se tijelo leptira te se lutka leptira koristi tek na kraju i vrlo kratko, ali učinkovito.

Djeca su razumjela tijekom priče te su zajedno s gusjenicom izgovarali pojmove hrane koje je ona otvarajući usta „progrizla“. Priča prati gusjeničin put do pretvorbe u leptira. Najzanimljivija upotreba lutke u ovoj priči jest kada se gusjenica zavuče u svoju kukuljicu te kada se pretvori u leptira (Slika 13). To je ujedno i najzanimljiviji dio priče.

Slika 13. Pretvorba lutke iz kukuljice u leptira

Budući da se djeca prije nisu susrela s pričom „The Very Hungry Caterpillar“, pročitala sam im priču te je popratila lutkarskom izvedbom. Nakon odslušane i odglumljene priče te razgovora o odlušanom, djeca su samostalno stavljala lutku na ruku i prepričavala priču (Slika 14). Otvarajući usta gusjenice glumili su kako gusjenica jede određenu hranu. Vrlo vješto su prevlačili kukuljicu i leptira. Priča im se jako sviđjala i s oduševljenjem su reagirali na leptira.

Slika 14. Učenici prepričavaju priču koristeći lutku zijevalicu

U nastavku sata djeca su na već zadanom predlošku izrađivala svog leptira pomoću vodenih bojica ponavljajući tako boje na engleskom te nove pojmove „cacoon“, „caterpillar“ i „butterfly“ (Slika 15). Prilikom izrade leptira djeca su komentirala gusjenicu i pričala o lutki.

U završnom dijelu sata djeca su sama formirala gusjenicu i glumili je. Hodali su poput gusjenice, puzali po podu i otvarali usta pretvarajući se da jedu sve ono što je gusjenica pojela.

Slika 15. Učenici slikaju leptira i ponavljaju rječnik boja

6.3. Evaluacija sata

Tijekom čitanja priče „The Very Hungry Caterpillar“ i dramatizacije teksta, djeca su iskazivala veliki interes za korištenje lutke, pozorno su slušali jedni druge, čekali su strpljivo svoj red, pomagali su jedni drugima pri izgovoru novih i kompliciranijih riječi, ponavljali su nove riječi te su veselo pozdravili lutku kada je odlazila.

Vrlo rado su se uključivala izgovoriti dijelove koji se ponavljaju „but he was still hungry“. Također, samouvjereni su izgovarala brojeve i pojmove hrane koju je gusjenica progizla.

Ono što se htjelo postići ovim načinom rada je uspješno postignuto; djeca su puno hrabrije i samostalnije izgovarala riječi koje su naučili taj sat. Pomoću lutke gusjenice brže su usvojene nove riječi iz razloga jer im je bilo zanimljivo više puta ponavljati ih.

Primijećena je veća motivacija za izvršenje popratne aktivnosti likovnog izražavanja i ponavljanja do sad naučenog rječnika boja. Također, primijećena je veća koncentriranost pri korištenju likovnog pribora što svakako potiče razvoj fine motorike djece ranog i predškolskog uzrasta.

Prilikom evaluacije sata korišten je „semafor“, odnosno tri zdjelice – crvena, žuta i zelena te vunena kuglica u boji za svako dijete koju je samo odabralo. Postavljena su im pitanja vezana za lutku i predstavu koju su gledali. Ukoliko im se svidjelo imati lutku na satu - vunenu kuglicu su ubacivali u zelenu zdjelicu, ukoliko ne - u crvenu. Žuta zdjelica je predstavljala neodređene odgovore ili ako im je bilo svejedno.

Na pitanje je li im se svidjelo imati lutku na satu sva su djeca odgovorila pozitivno, odnosno sva su djeca svoju vunenu kuglicu stavila u zelenu zdjelicu.

Isti odgovor dobiven je na pitanje žele li ponovno koristiti lutku na nastavi engleskog jezika.

Na pitanje jednostavnosti upotrebe lutke zijevalice većina djece je vunenu kuglicu stavila u zelenu zdjelicu dok je samo jedno dijete stavilo svoju vunenu kuglicu u žutu zdjelicu. Imajući na umu da se ova lutka čak dva put prevlači preko ruke na dva različita načina, očekivano je više vunениh kuglica u crvenoj ili barem žutoj zdjelici. Stoga su ovi rezultati bili iznad očekivanih.

Na kraju evaluacije dobili smo pune zelene zdjelice i zaključak kako je djeci poželjno i lijepo učiti s lutkom te svakako lakše usvajaju nove pojmove i riječi na engleskom jeziku.

7. Zaključak

U ovom radu iznesena su mišljenja brojnih autora o upotrebi lutke u nastavnom procesu. Svi oni slažu se u jednom - lutka potiče i ohrabruje djecu u mnogim segmentima učenja, a posebno u verbalnoj komunikaciji.

Lutka kao nastavno sredstvo može se koristiti kako u redovnoj nastavi, tako i u izvannastavnim aktivnostima. Različiti nastavni sadržaji pružaju raznolike mogućnosti njene primjene – razgovorne igre, usmene dramatizacije, stvaralačko pisanje i prepričavanje. Svaka od tih upotreba obogaćuje učenikov rječnik, kako materinski tako i strani te upoznaje učenike s jednostavnijim oblicima dramskog stvaralaštva.

U ovom radu prikazan je postupak izrade lutke zijevalice. Za izradu lutke gusjenice koja se pretvara u kukuljicu, a potom u leptira, uloženo je puno truda i vremena te različitih materijala. Lutka se pokazala vrlo motivirajućim sredstvom na satu engleskog jezika.

Evaluacija nastavnog sata engleskog jezika na temu “The Very Hungry Caterpillar” prikazuje pozitivne učeničke stavove prema upotrebi lutke u nastavi. Poučavanje lutkom pokazalo se motivirajućim sredstvom za postizanje komunikacije na engleskom jeziku, usvajanju novog rječnika te pozitivnog razrednog okruženja.

Ovakvom primjenom lutke na nastavnom satu engleskog jezika u školi stranih jezika potaknulo se zajedništvo i ostvarivanje odgojnih ciljeva nastave – čekanje na red, dijeljenje, dijeljenje osjećaja i misli. Nadalje, primjenom lutke u nastavi uvelike je doprinijelo razvoju stvaralaštva i pokreta koje onda rezultira pozitivnom slikom o vlastitom dramskom i likovnom izražavanju, ali i povećanom samopouzdanju upotrebe stranih jezika.

LITERATURA

- Coffou, V. 2004. *Lutka u školi*. Školska knjiga. Zagreb.
- Delaš, B.; Vukonić - Zunič, J. 2006. *Lutkarski mediji u školi*. Školska knjiga. Zagreb.
- Gopnik, A.,; Meltzoff, A.N.; Kuhl, P.K. 2003. *The Scientist in the Crib: What Early Learning Tells Us About the Mind*. HarperCollins. Chicago.
- Ivon, H. 2010. *Dijete, odgojitelj i lutka*. Golden marketing- Tehnička knjiga. Zagreb.
- Kraljević, A.A. 2003. *Lutka iz kutka*. Naša djeca. Zagreb.
- Kroflin, L.;Majaron, E. 2004. *Lutka...divnog li čuda!*. MČUK. Zagreb.
- Modrić, N.1999. *Lutka vodič*. N. Modrić. Zagreb.
- Silić, A. 2007. *Stvaranje poticajnoga okruženja u dječjem vrtiću za komunikaciju na stranome jeziku*. Odgojne znanosti, Vol. 9 No. 2 (14), 2007. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/21130>
- Slattery, M. 2008. *Teaching with Bear*. Oxford University Press. Oxford.
- Republika Hrvatska: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. 2010. *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obavezno i srednjoškolsko obrazovanje*. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb.
- Preuzeto s https://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf
- Tomasović, J. 2016. *Lutka u odgoju i obrazovanju*. Školski vjesnik. Vol. 65 No. Tematski broj.
- Županić-Benić, M. 2009. *O lutkama i lutkarstvu*. Leykam International. Zagreb.

Prilozi

Prilog 1. The Very Hungry Caterpillar, by Eric Carle

The Very Hungry Caterpillar
by Eric Carle

In the light of the moon a little egg lay on a leaf.

One Sunday morning the warm sun came up and pop! Out of the egg came a tiny and very hungry caterpillar.

He started to look for some food.

On Monday he ate through one apple. But he was still hungry.

On Tuesday he ate through two pears, but he was still hungry.

On Wednesday he ate through three plums, but he was still hungry.

On Thursday he ate through four strawberries, but he was still hungry.

On Friday he ate through five oranges, but he was still hungry.

On Saturday he ate through a cake, cheese, a cupcake, a sausage, a watermelon and a lollipop.

That night he had a stomach-ache!

The next day was Sunday again. The caterpillar ate through one nice green leaf, and after that he felt much better.

Now he wasn't hungry anymore- and he wasn't a caterpillar anymore. He was a big, fat caterpillar.

He built a small house, called a cocoon, around himself. He stayed inside for more than two weeks.

Then he nibbled a hole in the cocoon, pushed his way out...

He was a beautiful butterfly!

Prilog 2. The Very Hungry Caterpillar, prevedeno na hrvatski jezik

Vrlo gladna gusjenica

U šumi, na zelenom listu,
koji je bio obasjan mjesecinom...
ležalo je jedno bijelo jajašce.
U nedjelju ujutro, kada se pojavilo sunce,
iz jaja je izašla malena i vrlo gladna gusjenica.
Ubrzo je krenula u potragu za hranom.
U ponedjeljak je progrizla jednu jabuku...
ali još uvijek je bila gladna.
U utorak je progrizla dvije kruške...
ali još uvijek je bila gladna.
U srijedu je progrizla tri šljive...
ali je još uvijek bila gladna.
U četvrtak je progrizla četiri jagode...
ali je još uvijek bila gladna.
U petak je progrizla pet naranči...
ali je još uvijek bila gladna.
U subotu je progrizla jednu krišku čokoladne torte, jedan sladoled, jedan krastavac,
jednu krišku sira, jednu krišku salame, jednu lizalicu, jednu krišku torte od višanja,
jednu kobasicu, jedan kolačić i jednu krišku lubenice.
Te je noći malu gusjenicu jako bolio trbuh.
Vrlo gladna gusjenica je tada progrizla jedan zeleni list. Tada se osjećala malo bolje.
Gusjenica više nije bila malena, postala je velika, debela gusjenica.
Sagradila je malu kućicu – „kukuljicu“ i probudila se nakon nekog vremena...
... kao veliki prekrasni leptir.

Izjava o samostalnoj izradi rada

IZJAVA

o samostalnoj izradi Završnog rada

Izjavljujem pod punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad izradio/la samostalno te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu propisano označeni kao citati s navedenim izvorom iz kojeg su preneseni.

U Zagrebu, _____

(ime i prezime tiskanim slovima)

(vlastoručni potpis)

(vlastoručni potpis studenta)